

TEATRUL SECOLULUI XX

Un recital captivant

În finele lunii decembrie 1988, pe scena „Amfiteatru” a Teatrului Național din București, Philippe Avron (Franța) a susținut două spectacole și un text (excellent !) propriu **Dom Juan 2000**. Recitalul-spectacol a fost lansat la Maison des Arts din Créteil (o „suburbie” pariziană) și prezentat în iulie 1988 în cadrul Festivalului de Teatru de la Avignon (vezi textul în *L'Avant-Scène Théâtre*, no. 833/1988). Se pare că, la Avignon, textul și spectacolul cunoscutului om de teatru francez s-au bucurat de un succes și mai mare decât la Créteil, unde, după cum îmi mărturisea un actor-regizor tehnic din „trupa” Avron (Jack Gatteau), „un public foarte divers nu a sesizat totuși subtextul”, adică, aș adăuga, drumul subteran al textului, metatextul, natura lui polemică și prospectivă. Fiindcă, țin să subliniez dintru început, monologul, mai bine zis monofarsa lui Avron, poartă cu orgoliu o asemenea haină strălucitoare, pe cât de evidentă — în ochii unui spectator avizat — tot pe atât de subtilă și rafinată.

Aventurier senzual, cavalier al plăcerii, „burlador” — în viziunea lui Tirso de Molina —, Don Juan devine cinic și dramatic încă în același veac, în Italia, prin Cicognini. Fostul seducător din Sevilla se preface însă într-un mit „viu” — menit unei vieți eterne — prin pana lui Molière care-l nemurește în 1665 în **Dom Juan ou le Festin de pierre**, „dezbrăcînd”, pe scenă, croul atât de viciile lui insolite cît și de virtuțile lui... singulare. Textul molieresc este chiar domul pe care se întemeiază **Dom Juan 2000**, o adevărată sinteză a contrastelor mitice și cinice, dar demistificate rînd pe rînd într-o lume ca teatru, cum ar putea fi numită la prima vedere „revista” lui Philippe Avron. Doar că ambiția autorului acestui text este și

Philippe Avron

mai mare; el experimentează — printr-un recurs conștient la arta de a cita arhetipurile mitico-folclorice, apoi expresia molierescă, de bază, a motivului, dar și motivațiile teatrale ale donjuanismului — o nouă grilă. Ea ar putea fi numită o hermeneutică intertextuală și spectacologică, dar mă tem că nici autorul, nici actorul Avron n-ar îmbrățișa această terminologie la modă. În termenii unui limbaj contemporan totuși cu noi, spectatorii de azi, cam despre așa ceva este vorba, dar cu o expresie mai simplă, o astfel de tentativă retoric-stilistică și scenică poate fi numită o demitizare în lanț. Sînt demitizate nu numai exacerbările temei ori ipostazele extremiste, ci și locurile comune interpretate excesiv în timp ca

insolite (și ca atare redundante), atât cele de natură istorică, structurală, cât și cele de natură regizorală ori de receptare deviantă. În ipostaza din urmă, Avron devine, volens-nolens, un sociolog al „lec-turii” teatrale, mai ales dacă ne gândim că unul din personajele active ale mono-logului-orchestra este chiar Publicul. Idee provocatoare, inspirată și, fără umbră de exagerare, incitantă, fertilă. Acesta este și motivul pentru care publicului i se spune spre (re)evaluare — pe lângă o întreagă serie de accente ironizante ale străvechiului donjuanism, dar și ale succedaneelor lui contemporane, aflate acum, la confluența dintre două milenii, și ele în permanentă prefacere, prefacere la fel de vulnerabilă din alte unghiuri — câteva tipologii/modalități regizorale și spectacologice ilustre. Robert Hossein, Roger Planchon — sub bagheta căruia Philippe Avron a interpretat în 1980 la T. N. P. L'Odéon rolul lui Sganarelle în *Dom Juan* de Molière — Peter Brook, Jean Vilar, Benno Besson... la capăt aflându-se cel mai strălucit dintre confrății moderni ai regizorilor de azi : un oarecare Molière... Să notăm că evocarea lor prin vorbe, gesturi, obiceuri, ticuri face parte ea însăși din text și spectacol, degajând ba o față nostalgică, ba una de un comos suculent irezistibil.

Rememorarea episodului de la Versailles din 23 februarie 1665 — când La Grange „care juca rolul lui Don Juan alunecă pe parchetul proaspăt ceruit (...) rămânând ca paralizat...” — este poate spațiul cel mai provocator al textului-

spectacol *Dom Juan* 2000. Toate celelalte ipostaze denunțătoare — mitologia și mitografia publicitară a lui Don Juan, „multiplicarea” lui, mai confuză decât oricând în veacul nostru, tragismul psiho-social prin care străbunul erou existențial ori protagonist scenic ar dori să-și răscumpere umilința de compars — își află în acest episod nexul creativ. Chiar și cele de natură politică...

Elev și discipol al lui Jean Vilar, în Philippe Avron — cunoscut cineaților români și francezi din coproducția *Serbările galante* — se află cu siguranță mai mulți actori, cel puțin un regizor și, evident, un autor inspirat. Succes multiform al „gasconeriei” intelectuale, pe cât de rafinate, pe atât de vitale în unele înfățișări crude sau (chiar) truculente, colajul lui Philippe Avron — la care concură pe scenă și Jack Gatteau (Sgatelto), iar, din culise, muzica inspirată a lui Jean-Jacques Lemetre (sonorizare : Marc Dufour) — a fost primit la București ca un eveniment.

Autor, actor („multicolor”), mim, pantomim — și mai ce, dacă nu și regizor ? ! — Philippe Avron ca om de teatru este el însuși un eveniment. Doar că teatrul contemporan, mai ales în Franța, consumă repede astfel de oameni totali, supra-dotați. Ceea ce nu se poate spune și despre publicul bucureștean, care l-a aplaudat cu sincere explozii de bucurie, cum se și cuvenea...

Constantin CRIȘAN